

על אחווה וממלכתיות צבאית

נשות ואנשי הרוח, שלשום התקיים בשדה בוקר טקס האזכרה הממלכתי השנתי לדוד בן גוריון. פורום המטה הכללי בראשות הרמטכ"ל, נכחו בטקס בהרכב מלא וקדם לו גם פרק עיון בהובלת מערך החינוך, שהתמקד במשנתו של בן גוריון בסוגיות שונות הרלוונטיות לצה"ל.

בטקס שהתקיים מול קבריהם של דוד ופולה בן גוריון, ומול ההוד וההדר של בקעת צין- דרש נשיא המדינה את מורשתו של בן גוריון בנושא הממלכתיות.

ומדבריו אני מבקש לשתף נקודה אחת, שלדעתי אנחנו לעיתים מחמיצים.

באופן כללי, ביחס בין "עד כמה חשוב" לבין "עד כמה לא מובן", אני מניח שערך הממלכתיות שובר שיאים: נדרש מאי פעם, אך לרוב מפוספס, או מוקטן לממדים של "הימנעות מסוגיות רגישות" וכיוצא באלה.

אז בתור התחלה טוב להזכיר כי הגדרת הממלכתיות נשענת על חמישה עקרונות: עקרון טובת הכלל וביטחון המדינה, עקרון המרות, עקרון האחריות, עקרון היושרה והענייניות, עקרון הנציגות.

נשיא המדינה, בדבריו, האיר מימד נוסף.

ראשית, פתח, "תפיסת העולם הממלכתית תובעת מאתנו להתבונן על המכלול שנקרא מדינת ישראל ואזרחיה- משתי נקודות מבט בו זמנית. מצד אחד – לראות את המדינה בראי האזרחים, ומצד שני – לראות את האזרחים בראי המדינה. דהיינו – לגלות מחויבות הן לנרטיב ולערכי היסוד שעליהם הושתתה המדינה היהודית והדמוקרטית, והן לאורגניזם החי, הנושם והמשתנה שנקרא האומה הישראלית דהיום, בשלהי שנת 2025".

זה תיאור נפלא בעיניי. הוא מגדיר את הממלכתיות לא רק כסלע חד כיווני שניצב מעל ראשינו כאזרחים ומשרתי ציבור, אלא כתפיסה שביסוד שלה- מתווכת בין העם לבין המדינה.

"במילים אחרות", המשיך הנשיא, "ובשונה מדעה שהפכה רווחת ברחוב הישראלי [ואני כקח"ד מרשה לעצמי להוסיף- גם ברחוב הצה"לי], ממלכתיות אין פירושה עמידה פסיבית ב'אמצע' מדומיין, תהא המפה הפוליטית אשר תהא. הממלכתיות היא עמדה ערכית. לממלכתיות יש משמעות פוזיטיבית."

למעוניינים, אשלח בפרטי את הנאום המלא. אבל החלק שאני מבקש להתמקד בו הוא חלק שבו הנשיא מתמקד בהבחנה בין "אחדות" ל"אחוה". "פעמים רבות תביעת האחדות, שאינני מוותר עליה לרגע, נתפסת, לטעמי בטעות, כניסיון להשתיק מחלוקות, למחוק זהויות, לגזור על כולנו להיות אותו הדבר". ולכן, במקום להתמקד באחדות, הנשיא שם את הדגש על אחווה.

זה מהלך רציני מאוד בעיניי.

איגרת קצין החינוך והנוער הראשי

"אין עם אשר יסוג מחפירות תיו"

הוא לא מנותק לחלוטין מעקרונות הממלכתיות הצבאית. הן במובן שבו הממלכתיות כערך היא חלק ממרקם שגם הרעות היא חלק ממנו. והן מפני שבעקרונות הממלכתיות הצבאית, תחת עקרון טובת הכלל וטובת המדינה, כתוב במפורש כי "השירות כתף אל כתף של מגוון הקבוצות בחברה הישראלית מאפשר מפגש ייחודי המהווה הזדמנות לשיח מפרה שאינו חף ממחלוקת ומתקיים מתוך הכרה בשונות ומבקש את האחדות למול משימה משותפת ופעולה למען טובת הכלל".

ובכל זאת, הדיבור של הנשיא על אחווה כעיקרון מנחה, הוא מחדש בעיניי. הוא מוסיף עוצמה חשובה לשאלה "מה בן" תחת העיסוק בממלכתיות. "ממלכתיות ואחוה שזורות זו בזו, וצריכות לצמוח יחד. אין זה דבר של מה בכך. רגש האחוה הוא רגש מאוים ביותר בתקופה הזו".

המילה אחווה כאמור מגולמת במידה רבה בערך הרעות, ובתפיסות של לכידות שאנחנו מרבים לעסוק בהן. ובכל זאת, ההעמדה של האחוה לא רק כתוצר אפשרי של גישה ממלכתית, אלא כתנאי יסוד לקיומה- יש בה ערך רב.

"פניו של צה"ל", אמר הנשיא, "הם פניה של הממלכתיות".

כמה יפה, וכמה מחייב.

שנדע לדבוק בממלכתיות של פעולה, של יוזמה, ושל אחווה.

שבת שלום,
סמואל

איגרת קצין החינוך והנוער הראשי

"אין עם אֶשֶׁר יסוג מִחִפְּרוֹת חַיִּיו"